

Bilag 1

Europarcs forslag til en handleplan for et beskyttet område:

- State clear conservation aims. Discuss and agree sustainable tourism aims with other key partners
 - Environmental aims
 - Conservation in the long term – the essential over-riding aim
 - Better knowledge and awareness of conservation among local people and visitors
 - Social aims
 - Visitor satisfaction and enjoyment
 - Improvement of living standards and skills of local people
 - Demonstration of alternatives to ‘mass’ and package tourism and promotion of sustainable tourism everywhere
 - Making sustainable tourism part of local and national culture
 - Enabling all sectors of society to have the chance to enjoy protected areas
 - Economic aims
 - Improvement of the local and national economies
 - Provision of local business and employment opportunities
 - Generation of increased revenue to maintain protected areas
- Compile an inventory of natural and cultural features and of tourism use and potential then analyze the information
 - The natural and cultural features of the area and their condition in relation to current visitor levels
 - Current tourism organizations and structures, activities, facilities and visitor use, visitor attitudes and expectations within the protected area and its surroundings
 - Current development policies and plans
 - Constraint to development, e.g. specially protected areas, legislation, highly sensitive areas, existing problems from tourism use
 - Knowledge of likely sources of support or opposition to developments
- Work in partnership with local people, the tourism sector and other local and regional organizations
- Identify the values and image of the protected area on which to base sustainable tourism
- Assess carrying capacity of different parts of the area and set environmental standards that must be maintained
 - Environmental carrying capacity
 - Cultural and social carrying capacity
 - Physiological carrying capacity

- Give guidance on tourism activities which are compatible with the protected areas and those which are not
 - Generally compatible
 - Should be based on the special character of the protected area
 - Should cause no damage, disturbance or pollution to the area
 - Generally incompatible
 - Large scale facilities associated with organized or 'mass' tourism
 - Noisy activities, activities resulting in large numbers of people at the same place and time, or those which repeatedly disturb wildlife
 - Skiing and other large-scale sports facilities and events
 - Motorized recreational activities
- Assess the environmental impacts of proposals
 - Will the environmental, social and economic aims of sustainable tourism be achieved?
 - What number of visitors is forecast? Is carrying capacity likely to be exceeded in any area at any time of the year?
 - How will the effects be monitored in the long term and how will the results be acted upon?
 - What wider effects will the development have on transport networks, local people, the need to import products and materials and possible skill needs, for example?
 - What will happen if the tourism development is so successful that it attracts too many visitors or a marked change that is different from that anticipated? What action will be taken? Are there any activities that must be avoided?
 - What changes are forecast in national (and where relevant, international) tourism patterns and activities? How would these changes affect the protected area?
- Specify management required, such as zoning and channeling, linked to interpretation and education
- Propose traffic management measures and the development of sustainable transport system
- Set out a communications and promotional strategy to promote the image of the protected area, new 'tourism products' and management techniques
- Establish a program for monitoring the protected area and visitors and for revision of the management plan to ensure that tourism use maintains environmental standards
- Assess resource needs and sources, including provisions for training
- Implement the plan (Federation of Nature and National Parks of Europe 1993).

Bilag 2

The Charters ti principper for bæredygtig turisme:

- To involve all those implicated by tourism in and around the protected area in its development and management
- To prepare and implement a sustainable tourism strategy and action plan for the protected area
- To protect and enhance the area's natural and cultural heritage, for and through tourism, and to protect it from excessive tourism development
- To provide all visitors with a high quality experience in all aspects of their visit
- To communicate effectively to visitors about the special qualities of the area
- To encourage specific tourism products which enable discovery and understanding of the area
- To increase knowledge of the protected area and sustainability issues amongst all those involved in tourism
- To ensure that tourism supports and does not reduce the quality of life of local residents
- To increase benefits from tourism to the local economy
- To monitor and influence visitor flows to reduce negative impacts (Europarc Federation 2011e)

Bilag 3

The Charters forslag til en strategiplan for et beskyttet område:

- Definition of the area to be influenced by the strategy, which may extend outside the protected area
- An assessment of the area's natural, historic and cultural heritage, tourism infrastructure, and economic and social circumstances, considering issues of capacity, need and potential opportunity
- An assessment of current visitors and potential future markets
- A set of strategic objectives for the development and management of tourism, covering:
 - conservation and enhancement of the environment and heritage
 - economic and social development
 - preservation and improvement of the quality of life of local residents
 - visitor management and enhancement of the quality of tourism offered
- An indication of the resource allocation and partners for implementation of the strategy, the sharing of tasks, and the order of priorities
- Proposals for monitoring the strategy (methods and indicators)
- To present this strategy in the form of an action plan (Europarc Federation 2010a)

Bilag 4

1. Planlovgivning

I dette bilag beskrives den planlovgivning der er gældende i Gribskov og defineres i *Lov om Planlægning*. Loven har til formål at sikre en sammenfattende planlægning af de samfundsmæssige interesser, samtidig med at der værnes om natur og miljø og en bæredygtig samfundsudvikling.

Miljøministerens landsplan er en ramme for Regionsrådets regionale udviklingsplaner. De regionale udviklingsplaner er ramme for kommunernes kommuneplaner, som igen er ramme for kommunernes lokalplaner. Planerne må ikke stride imod vandplaner, Natura 2000-planer og efterfølgende handleplaner (Bek. af lov om planlægning 2008).

1.1. Landsplan

I den nuværende landsplan prioriteres bl.a. rejsning af skove, dyrkningsfrie randzoner og anlæg og forbedring af vandløb. Det beskrives i landsplanen at kommunerne forventes at skabe økologiske korridorer mellem større naturområder, og tænke i rekreative muligheder når større investeringer foretages, fx investeringer i rent vand. Trafikalt fokuseres der i landsplanen på, at Region Sjælland og Region Hovedstaden er pendlingsregioner, og at der skal skabes gode og miljøvenlige pendlemuligheder ind til København. Pendlemulighederne skal især øges med offentlige transportmidler (Miljøministeriet 2010).

1.2. Regional udviklingsplan

I den regionale udviklingsplan for Region Hovedstaden fokuseres der bl.a. på skabelse af en balance mellem øget byudvikling og bibeholdelse og udbygning af naturområder. Herunder også en afvejning af benyttelse og beskyttelse af naturen. Det ønskes også at mindst en tredjedel af regionens areal skal være rekreativt, og at der skal være større sammenhæng mellem naturområderne. Mere konkret vil regionen udbygge regionale og lokale friluftsområder, og dermed øge tilgængeligheden til rekreative områder i overensstemmelse med det grønne nærhedsprincip¹. Udbyggelse af rekreative områder indebærer bl.a. øget netværk af stier, og etablering af Nationalpark Kongernes Nordsjælland som sammenhængende naturområde vha. korridorer. Regionen vil desuden øge oplysningen til befolkningen om de rekreative muligheder. På det trafikale område vil regionen udvide den offentlige transport som i landsplanen, og udbygge vejnettet hvor belastningen er størst (Region Hovedstaden 2008).

1.3. Kommune- og lokalplaner

1.3.1. Gribskov Kommune

For den nordlige del af Gribskov gælder kommuneplanen for Gribskov Kommune. Mht. overordnede mål er kommuneplanen i tråd med den regionale udviklingsplan. Kommunen ønsker generelt at forbedre adgang og ophold i rekreativt værdifulde natur- og kulturområder, hvor naturen kan tåle benyttelsen. Der er mulighed i kommuneplanen for at begrænse adgangen i særligt sårbare områder (Gribskov Kommune 2009a).

¹ Det grønne nærhedsprincip indebærer, at der højst skal være 10 minutters gang fra bolig til grønt område.

I kommuneplanen er Gribskov udpeget som *landskabeligt værdifuldt naturbeskyttelsesområde*, hvilket indebærer at der skal ske forbedringer af de landskabelige værdier. Forbedringerne kan være naturgenopretning, skovplantning og bedre adgangs- og oplevelsesmuligheder. Der må desuden ikke etableres rekreative anlæg og aktiviteter, medmindre de er små og overholder beskyttelseshensynet (Gribskov Kommune 2009a). Gribskov er også udpeget som egnen *Skovlandet*, der er én af ti landskabelige egne i Gribskov Kommune. For egnen er der et ønske om at øge den biologiske diversitet og bevare truede og sårbare arter, samt at rejse ny skov. Dog må skovrejsning, rydning og bebyggelse ikke erstatte værdifulde lysåbne naturtyper eller ændre indtrykket af skovbrynet (Gribskov Kommune 2009a).

Den nordøstlige del af Gribskov er udpeget som kulturmiljø i kommuneplanen. Udpegningen som kulturmiljø indebærer hensyntagen til oplevelsen og forståelse af kulturmiljøet, i tilfælde af planlagt byggeri og skovrejsning (Gribskov Kommune 2009a).

Angående etablering af friluftsanlæg må der ikke bygges større landskabeligt indgribende friluftsanlæg i Gribskov. Der kan dog etableres støttepunkter for friluftslivet ved søer, hvis det ikke strider imod Natura2000-planerne, og ikke vurderes at skade beskyttelsesinteresserne. Der må heller ikke anlægges og udvides støjende anlæg i skoven (Gribskov Kommune 2009c).

Gribskov Kommune har særlig fokus på løgfrø og stor kærguldsmed, pga. deltagelse i et EU-projekt frem til 2015 (Gribskov Kommune 2011b), hvor Hillerød Kommune også deltager. Projektet indebærer registrering af løgfrølokaliteter, og forbedring af habitatet for begge arter (Dragonlife 2010). Som eksempel på anden naturplanlægning fremhæver kommuneplanen et stykke lavbundsareal i den vestlige del af skoven hvorpå der som udgangspunkt ikke må bebygges, så det kan genetableres som vådområde (Gribskov Kommune 2009c).

1.3.2. Hillerød Kommune

Kommuneplanen for Hillerød Kommune gælder i den sydlige halvdel af Gribskov, og målene er som forventet i tråd med de overordnede mål i den regionale udviklingsplan (Hillerød Kommune 2009b). Blandt kommunens delmål findes bl.a. følgende: udpegning af kerneområder for at bevare truede og sårbare arter; bevare og forbedre tørre naturområder med karakteristisk dyre- og planteliv; arbejde for stabile bestande af løgfrø (Hillerød Kommune 2009b).

Gribskavs sydlige halvdel er udpeget som *beskyttelsesområde for landskabs-, natur- og kulturværdier*. Udpegningen indebærer at der som hovedregel ikke må ske arealændringer af særligt værdifulde elementer, herunder økologiske spredningsforbindelser (Hillerød Kommune 2009b).

Mange mindre områder i Gribskov er udpeget som potentielle naturområder, som vurderes at kunne skabes eller genskabes til værdifulde levesteder, og som på sigt kan indgå i et større netværk af naturområder. Disse er primært tørre naturtyper med hældning, fx skov-, overdrevs- og hedearealer, og skal så vidt muligt holdes fri for byggeri og anlæg. Restriktionerne for byggeri og anlæg gælder desuden for lavbundsarealer i den sydvestlige del af skoven, da de skal kunne genoprettes som vådområder senere hen (Hillerød Kommune 2009b).

Bestemmelserne for friluftsanlæg i det sydlige Gribskov er at der ikke må etableres større friluftsanlæg, ligesom den nordlige del (Hillerød Kommune 2009a). For at forbedre de rekreative muligheder er et af kommunens mål at udpege stilleområder i kommunen, og kommunen ønsker også at få etableret de stier som kommunens interne Naturgruppe har planlagt (Hillerød Kommune 2009a). Yderligere er der mulighed for *bynære rekreative zoner*, indtil 1 kilometer fra bygrænserne, fx hvor Hillerød grænser op til det sydlige

Gribskov. Bynære rekreative zoner indebærer friluftsanlæg der binder byens borgere sammen med landområdet og letter adgangen til de rekreative områder (Hillerød Kommune 2009a).

1.3.3. Lokalplaner

Der er lavet lokalplaner for to arealer i Gribskov; flygtningecentret Gribskovlejren og Skovskolen i Nødebo. Begge bebyggelser er i landzone og udlagt til offentlige formål. Der må ikke foretages yderligere udstykninger, medmindre der tilvejebringes en ny lokalplan eller et lokalplantillæg (Gribskov Kommune 2009b, Hillerød Kommune 1985).

1.4. Landzone

Landets areal udlægges i zoner, som har betydning for mulighederne for arealets anvendelse. Zonerne er landzone, byzone og sommerhusområde. Landzone er de arealer som ikke er udlagt til byzone eller sommerhusområde (Bek. af lov om planlægning 2008). Hele Gribskov er udlagt som landzone, med undtagelse af byerne Gadevang og Nødebo der er beliggende delvist inde i skoven. At skoven er i landzone indebærer, at der som hovedregel ikke må foretages udstykning, opføres ny bebyggelse eller ændres i arealanvendelsen, medmindre der gives tilladelse af kommunalbestyrelsen (Bek. af lov om planlægning 2008).

Bilag 5

1. International beskyttelseslovgivning

Følgende afsnit er den internationale beskyttelseslovgivning der er relevant for dette speciale. Her beskrives de gældende regler, og hvilken betydning de har for beskyttelsen af Gribskov.

1.1. Natura 2000-områder

Danmark er gennem Natura 2000-direktiverne (Fuglebeskyttelsesdirektivet fra 1979 og Habitatdirektivet fra 1992) forpligtet til at sikre og genoprette en række naturtyper og arter. De udpegede naturtyper og arter er sjældne, truede eller karakteristiske i europæisk sammenhæng. For at prioritere indsatsen udpeger miljøministeren en række internationale beskyttelsesområder, Natura 2000-områder, og får udarbejdet en Natura 2000-plan for indsatsen i hvert af beskyttelsesområderne (By- og Landskabsstyrelsen 2009, Bek. af lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale beskyttelsesområder 2009). Den nuværende Natura 2000-plan gælder 2009-2015, og handleplanen med konkrete indsatser er under udarbejdelse.

Gribskov er en del af Natura 2000-område 133, som også indeholder Esrum Sø og Snævret Skov. Desuden er Gribskov fuglebeskyttelsesområde 108 (udpeget i 1983), og habitatområde 117 (udpeget i 1998). Område 108 og 117 er ens, dog inkluderer område 108 også bl.a. Møllekrogen i Esrum Sø's sydlige del (By- og Landskabsstyrelsen 2009).

Status som habitat- og fuglebeskyttelsesområde medfører, at der er særlige krav til drift, pleje og tilstand af området, og de arter og naturtyper som er udpegningsgrundlaget (By- og Landskabsstyrelsen 2009). Hvis et område i eller omkring et Natura 2000-område har behov for ændret drift el. lign for at opfylde Natura 2000-planen, kan kommunalbestyrelsen indgå en aftale med ejeren om dette. Hvis en aftale ikke kan indgås kan ejeren dog pålægges disse foranstaltninger (Bek. af lov om naturbeskyttelse 2008). Der skal desuden foretages en vurdering af virkninger på området inden igangsættelse af visse aktiviteter, fx opførelse af driftsbygninger, hvis det er på et fredskovspligtigt areal som er beliggende i et Natura 2000-område (Bek. af lov om skove 2009).

1.2. Natura 2000-habitatnaturtyper

Natura 2000-habitatnaturtyper, fx bøgeskove på morbund, er de naturtyper som er vigtige i europæisk sammenhæng og skal sikres gunstig bevaringsstatus. Målsætningerne for naturtyperne er, at de har eller får en høj (I) eller god (II) naturtilstand/skovtilstandsklasse, samt en gunstig bevaringsstatus. Bevaringsstatus er en prognose for tilstanden i fremtiden, og god bevaringsstatus forudsætter at arealet er stabilt eller stigende, nødvendige strukturer og funktioner er til stede nu og i fremtiden, samt at de karakteristiske arter og arter på udpegningsgrundlaget også har en gunstig bevaringsstatus. Målsætningen i Natura 2000-planen retter særlig fokus på nogle arter og naturtyper, da de udgør vigtige forekomster på forskellig vis. Habitatdirektivet lister desuden naturtyper der kræver udpegnings af et Natura 2000-område (By- og Landskabsstyrelsen 2009, EU-oplysningen 2009b).

1.3. Natura 2000-arter

En række arter i Gribskov optræder på Habitatdirektivets bilag IV som hører under Natura 2000. Arterne er sjældne, truede eller karakteristiske i europæisk sammenhæng og kræver streng beskyttelse. Målsætningerne for arterne er, at de skal have gunstig bevaringsstatus, og at deres levesteder skal kunne danne grundlag for en ynglende bestand (evt. rastende), der mindst svarer til bestandens størrelse ved habitatdirektivets ikrafttrædelse (By- og Landskabsstyrelsen 2009).

Dyrearter på habitatdirektivets bilag IV må ikke forsætligt forstyrres med skadelig virkning på arten eller bestanden. Dette gælder i alle livsstadier for arterne. Desuden må yngle- eller rasteområder for de listede arter heller ikke beskadiges eller ødelægges (Bek. af lov om naturbeskyttelse 2008). Habitatdirektivet lister også arter der kræver udpegning af Natura 2000-områder (bilag II), og arter hvis indsamling og udnyttelse kan kræve forvaltningshensyn (bilag V) (EU-oplysningen 2009b).

Beskyttede fugle behandles i fuglebeskyttelsesdirektivet som ligeledes hører under Natura 2000. Arterne er truede, følsomme, sjældne eller på anden måde opmærksomhedskrævende. Direktivet lister bl.a. arter som har behov for særlige beskyttelsesforanstaltninger for levestederne (bilag I) og hvilke skadelige aktiviteter der er forbudt (EU-oplysningen 2009a).

1.4. Konventioner

Danmark har indgået en række internationale konventioner der forpligter til beskyttelse af visse arter og deres levesteder.

1.4.1. Bern-konventionen

Flere af arterne i dette speciale er omfattet af Bern-konventionen fra 1979. Konventionen har til formål at beskytte Europas vilde dyr og planter samt deres levesteder, og har særlig fokus på truede, følsomme og migrerende arter. Konventionen har lister for strengt beskyttede plantearter (liste I) og dyrearter (liste II), beskyttede dyrearter (liste III) og forbudte metoder til jagt og undersøgelse (liste IV) (Naturstyrelsen 2011d).

1.4.2. Bonn-konventionen

En række af arterne i Gribskov er beskyttet i henhold til Bonn-konventionen². Konventionen fra 1979 er en mellemstatlig traktat der har til formål at bevare vildtlevende dyrearter der regelmæssigt krydser landegrænser, både til lands, til vands og i luften. Konventionen opfordrer til streng beskyttelse af udrydningstruede dyr (liste I), og til samarbejdsaftaler om sikring af gunstig bevaringsstatus for en længere række dyrearter (liste II). Af samarbejdsaftaler i forbindelse med Bonn-konventionen har Danmark bl.a. indgået samarbejde om beskyttelse af europæiske flagermus (EUROBATS) og afrikansk-eurasiske migrerende vandfugle (AEWA) (Naturstyrelsen 2011d).

² Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals.

1.4.3. CITES

Washington-konventionen (*CITES*) omhandler kontrol af handel over landegrænser med vilde dyr og planter. Kontrollen indeholder krav om særlige tilladelser, og listes i tre bilag afhængig af hvilke krav der gælder (CITES 2011).

Bilag 6

1. National beskyttelseslovgivning

Her gennemgås den nationale beskyttelseslovgivning der er relevant for dette speciale. Der beskrives de gældende regler, og hvilken betydning de har for beskyttelsen af Gribskov.

1.1. Naturbeskyttelseslovens §3-områder

En række områder i Gribskov hører under Lov om Naturbeskyttelses §3-områder. Naturtyper som er listet i Naturbeskyttelseslovens §3 er beskyttet mod tilstandsændringer, hvis de opfylder specifikke krav til størrelse og eventuelt konkret udpegning (Bek. af lov om naturbeskyttelse 2008). Hvis §3-naturtyperne ligger i fredskov, som Gribskov er, er de dog beskyttede uanset størrelse (Bek. af lov om skove 2009).

1.2. Fredninger

Der er flere fredede naturarealer i Gribskov som tilsammen udgør 485 hektar (Grønning & Rytter 2002); Sørup/Møllekrogen, Møllekrogen/Stenholt Mølle, Strødam reservatet, Hovmose ved Gadevang og Bendstrup Overdrev (Arealinformation.dk 2012).

En fredning af et areal er en konkret udvælgelse af et område der får særlig beskyttelse, da det bidrager til at opretholde naturbeskyttelseslovens formål om at værne om landets natur og miljø, og bidrager til landets internationale forpligtelser hvis det ligger i eller ved et internationalt beskyttelsesområde. I fredningen fremgår formålet med fredningen, og hvilke tiltag der kræves for at opretholde formålet (Bek. af lov om naturbeskyttelse 2008). En fredning kan ses som en beskyttelse af områder der ikke hører under øvrig beskyttelse som fx Natura 2000 eller naturbeskyttelseslovens §3.

For fredede arter gælder at arten er beskyttet, men ikke dens levested. Alle arter af padder, krybdyr og orkidéer er fredet, og de fleste fuglearter og pattedyr. Derudover er flere andre karplanter fredede, mens ingen svampe er (Naturstyrelsen 2011a). Fredningen indebærer at dyrearterne ikke må indfanges og slås ihjel, hvilket dog ikke gælder de jagtbare fugle. Der er desuden forbud mod ødelæggelse af fuglereder med yngel og mod fældning af visse fugles redetræer. De fredede plantearter må ikke beskadiges eller fjernes fra deres voksested (Bek. om fredning af visse dyre- og plantearter mv. (...) 2007).

1.3. Fredskov

Hele Gribskov er fredskov. Fredskovspligtige arealer er alle skovarealer der ejes af stat, kommuner eller folkekirke. Fredskov er desuden de arealer der er udpegede af miljøministeren, alle majoratsskove³, samt ubevoksede arealer der hører til fredskov (Bek. af lov om skove 2009).

Fredskov skal generelt holdes i højstammet, sluttet skov, og med begrænset andel af åbne naturtyper, græsning, plantage m.m., og i fredskov må der ikke ændres i de åbne naturtyper der falder under

³ Majoratskov er arealer der skal holdes under én ejer.

størrelseskravet i naturbeskyttelseslovens §3. På de arealer der er omfattet af fredskovsplikten må der ikke bebygges eller placeres anlæg, medmindre de er til fremme for børns og unges friluftsliv.

1.4. Beskyttelseslinier

Der er særlige regler for arealer omkring beskyttede dele af Gribskov. Der må ikke bebygges eller laves andre tilstandsændringer, indenfor en afstand af 150 meter fra søer på mindst 3 hektar og udpegede vandløb (Bek. af lov om naturbeskyttelse 2008). Det samme gør sig gældende for 100 meter fra synlige fortidsminder der er beskyttet i henhold til Museumsloven, fx jættestuer (Bek. af lov om naturbeskyttelse 2008, Bek. af museumsloven 2006). For skove må der ikke bebygges indenfor 300 meter fra skoven, men privatejede skove skal være på mindst 20 hektar før denne bestemmelse træder i kraft (Bek. af lov om naturbeskyttelse 2008).

1.5. Beskyttelse af fortidsminder og jord- og stendiger

De fleste af fortidsminderne i Gribskov er beskyttede. For fortidsminder på museumslovens bilag 1 og for jord- og stendiger gælder, at der ikke må foretages ændring i tilstanden af dem. Der må heller ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, der fastlægger skel gennem fortidsminder. Nogle er beskyttet blot de er synlige i terrænet, mens andre først skal være meddelt til ejeren af arealet. På fortidsminder og inden for en afstand af 2 meter fra dem, må der ikke foretages jordbehandling, gødes, eller plantes (Bek. af museumsloven 2006).

Kulturarvsarealer er derimod kulturhistoriske interesseområde med skjulte fortidsminder af national eller international betydning. 1,9% af Danmarks areal er udpeget som kulturarvsareal. Arealerne er ikke i sig selv fredede, men kan indeholde fredede fortidsminder. Udpegningen som kulturarvsareal har det formål at advare bygherrer om tilstedeværelsen af bevaringsværdige fortidsminder, og opfordre til revurdering af planarbejdet. Igangsættes arbejdet alligevel skal der påbegyndes arkæologiske undersøgelser som betales af bygherren (Kulturarvsstyrelsen 2011a).